

CERV-2022-Equal, projekt Face Discrimination
D.2.1. Report on the survey on the perception of discrimination

PROJEKT »SOOČIMO SE Z DISKRIMINACIJO«

Dojemanje in izkušnje z diskriminacijo v Sloveniji – izbor rezultatov

Pripravil: Zagovornik načela enakosti
(Javnomnenjsko raziskavo je v sodelovanju z ZNE izvedel Inštitut za raziskavo trga in medijev
MEDIANA, d.o.o)

Marec 2023

Izjava o omejitvi odgovornosti:

Povzetek raziskave je financiran s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali Evropske komisije. Zanje ne moreta biti odgovorni niti Evropska unija niti Evropska komisija.

Opomba: Uporabljen slovnični spol v poročilu se nanaša na kateri koli spol.

Kazalo vsebine

1	O javnomnenjski raziskavi.....	2
2	Razlaga ključnih pojmov	2
3	Izsledki javnomnenjske raziskave	3
3.1	Uvod - stališča o diskriminaciji po osebnih okoliščinah	3
3.1.1	Osebna okoliščina spola	3
3.1.2	Osebna okoliščina narodnosti	3
3.1.3	Osebna okoliščina vere ali prepričanja.....	4
3.1.4	Osebna okoliščina invalidnosti	4
3.1.5	Osebna okoliščina starosti	5
3.2	Diskriminacija v Sloveniji	6
3.3	Izkušnje z diskriminacijo	12
3.4	Poznavanje organov za zaščito pravic in informiranje o diskriminaciji	25
4	Zaključek	29

1 O javnomnenjski raziskavi

Namen raziskave je bil preveriti stališča in razširjenost diskriminacije v Sloveniji ter ozaveščenost o Zagovorniku načela enakosti. Raziskava je potekala med 19. in 29. septembrom 2022 z metodo anketiranja po telefonu in prek spleta. V okviru raziskave je bilo anketiranih 1.006 ljudi v starostni skupini od 18 do 75 let. Vzorec je reprezentativen za Slovenijo po spolu, starosti, regiji in izobrazbi.

2 Razlaga ključnih pojmov

Za lažje razumevanje so v nadaljevanju po abecednem vrstnem redu pojasnjeni ključni pojmi, ki so uporabljeni v besedilu. Gre za opredelitve, povzete po Zakonu o varstvu pred diskriminacijo (ZVarD).

Diskriminacija

Diskriminacija pomeni vsako neupravičeno dejansko ali pravno neenako obravnavanje, razlikovanje, izključevanje ali omejevanje ali opustitev ravnanja zaradi osebnih okoliščin, ki ima za cilj ali posledico oviranje, zmanjšanje ali izničenje enakopravnega priznavanja, uživanja ali uresničevanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin, drugih pravic, pravnih interesov in ugodnosti.

Osebna okoliščina

Osebna okoliščina je prirojena ali pridobljena osebna značilnost, lastnost, stanje ali status, ki je praviloma trajno in nezdružljivo povezana z določenim posameznikom in njegovo osebnostjo (zlasti identiteto), ali pa jih posameznik ne spreminja zlahka. Osebne okoliščine so spol, starost in narodnost, rasa ali etnično poreklo, jezik, vera ali prepričanje, invalidnost, spolna usmerjenost, spolna identiteta in spolni izraz, družbeni položaj, premoženjsko stanje, izobrazba ali druge podobne osebne okoliščine, med katere med drugim sodijo državljanstvo, nosečnost, starševstvo in kraj bivanja.

Nadlegovanje

Nadlegovanje je nezaželeno ravnanje, povezano s katero koli osebno okoliščino, ki ima učinek ali namen ustvarjati zastrašujoče, sovražno, ponižujoče, sramotilno ali žaljivo okolje za osebo in žali njeno dostojanstvo.

Spolno nadlegovanje

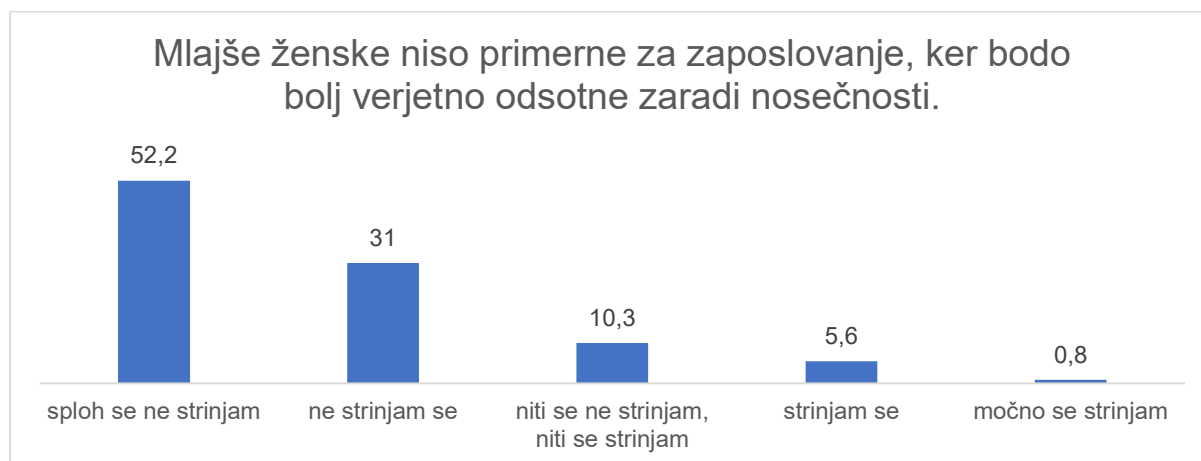
Spolno nadlegovanje je kakršna koli oblika neželenega verbalnega, neverbalnega ali fizičnega ravnanja ali vedenja spolne narave z učinkom ali namenom prizadeti dostojanstvo osebe, zlasti kadar gre za ustvarjanje zastraševalnega, sovražnega, ponižujočega, sramotilnega ali žaljivega okolja.

3 Izsledki javnomnenjske raziskave

3.1 Uvod - stališča o diskriminaciji po osebnih okoliščinah

3.1.1 Osebna okoliščina spola

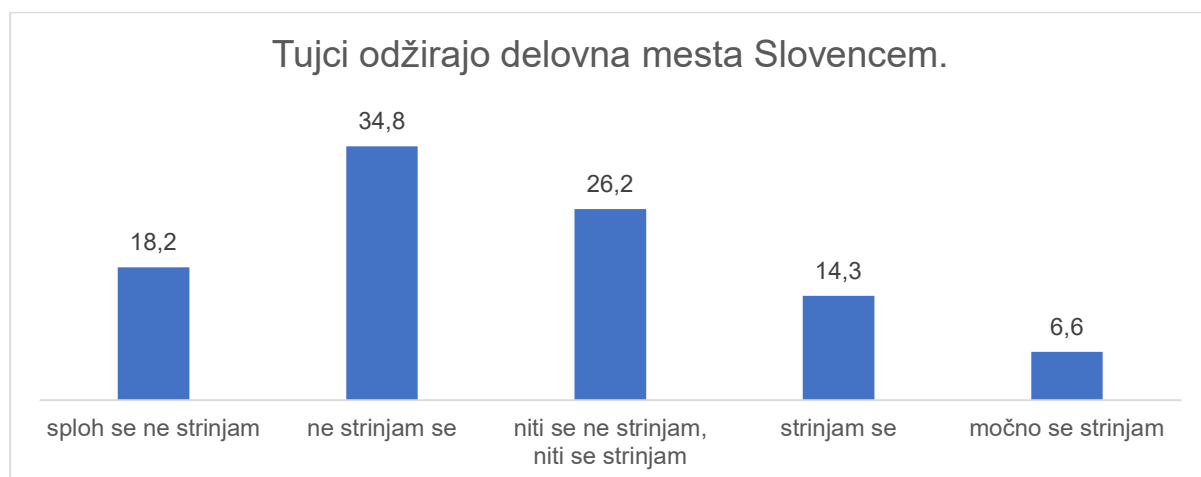
Graf 1: Stališče o diskriminaciji glede na spol

Večina (83,2 odstotka) se ne strinja s trditvijo, da mlajše ženske niso primerne za zaposlovanje, ker bodo bolj verjetno odsotne zaradi nosečnosti. S to trditvijo se strinja manj kot desetina (6,4 odstotka) prebivalcev Slovenije.

3.1.2 Osebna okoliščina narodnosti

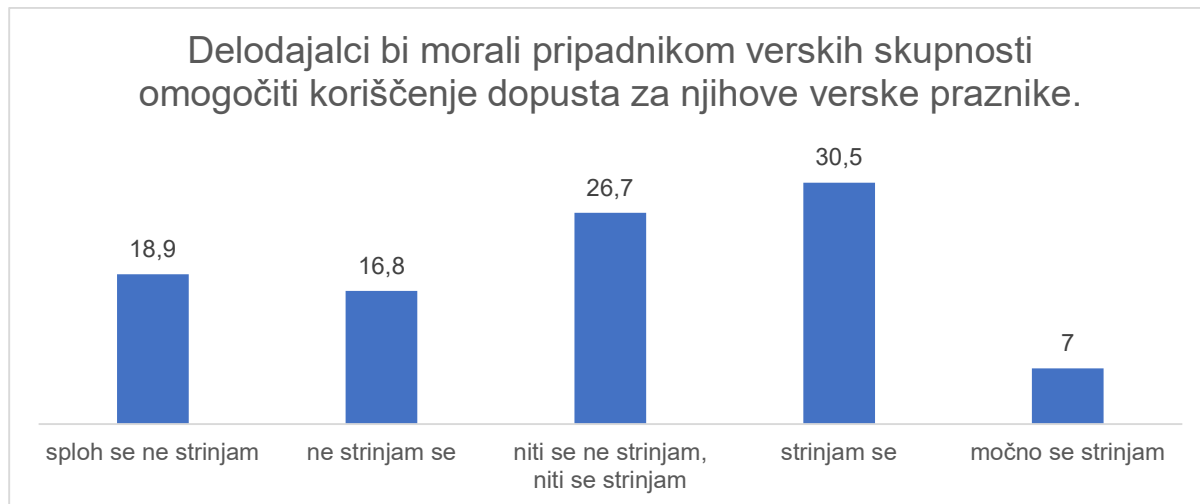
Graf 2: Stališče o diskriminaciji glede na narodnost

Večina prebivalcev Slovenije (53 odstotkov) se ne strinja s trditvijo, da tujci odžirajo delovna mesta Slovencem. S tem se strinja približno petina (20,9 odstotka) prebivalcev Slovenije.

3.1.3 Osebna okoliščina vere ali prepričanja

Graf 3: Stališče o diskriminaciji glede na vero ali prepričanje

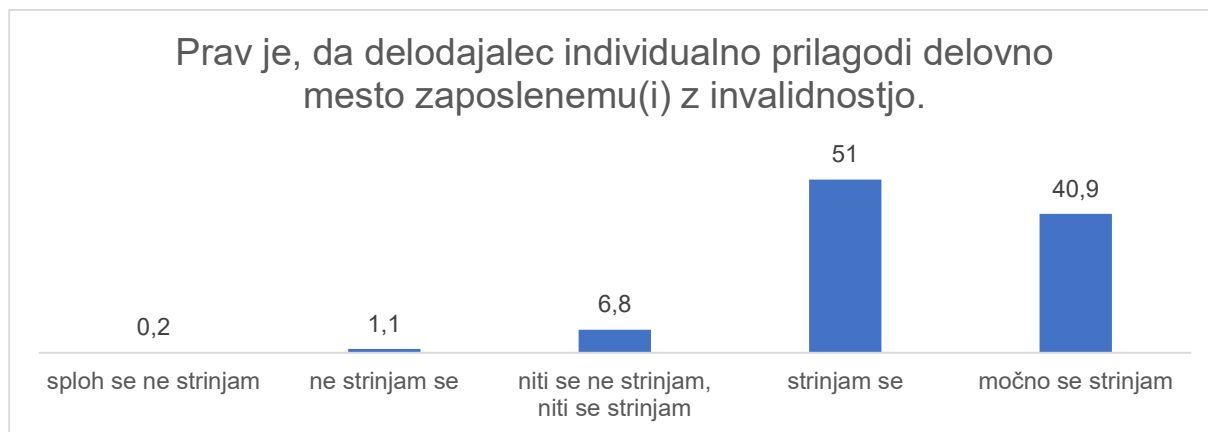

37,5 odstotka prebivalcev Slovenije se strinja s trditvijo, da bi morali delodajalci pripadnikom verskih skupnosti omogočiti koriščenje dopusta za njihove verske praznike. Nekoliko manj (35,7 odstotka) prebivalcev se s tem ne strinja.

3.1.4 Osebna okoliščina invalidnosti

4

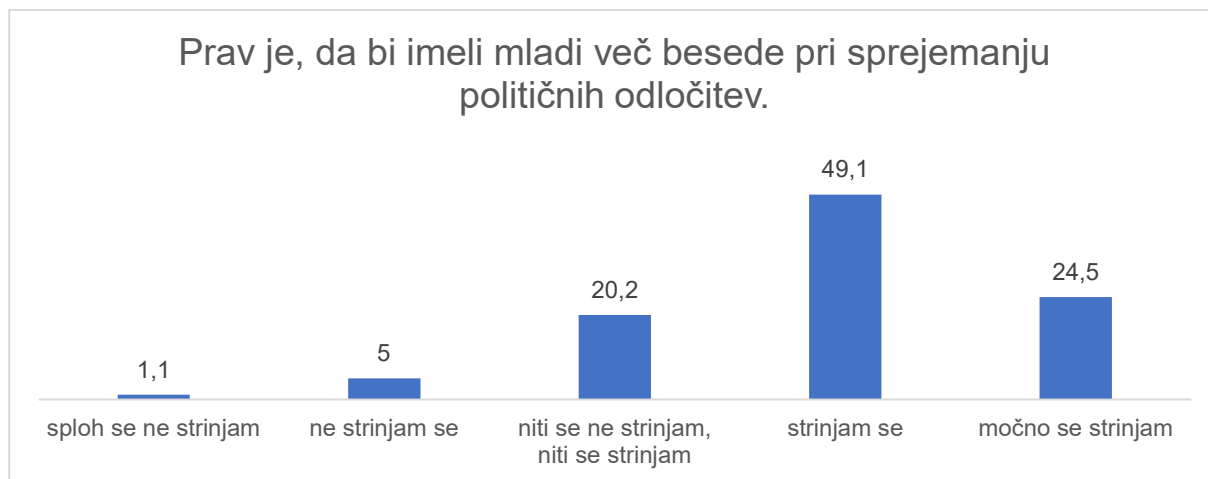
Graf 4: Stališče o diskriminaciji glede na invalidnost

Velika večina (91,9 odstotka) prebivalcev Slovenije se strinja s trditvijo, da je prav, da delodajalec individualno prilagodi delovno mesto zaposlenemu z invalidnostjo.

3.1.5 Osebna okoliščina starosti

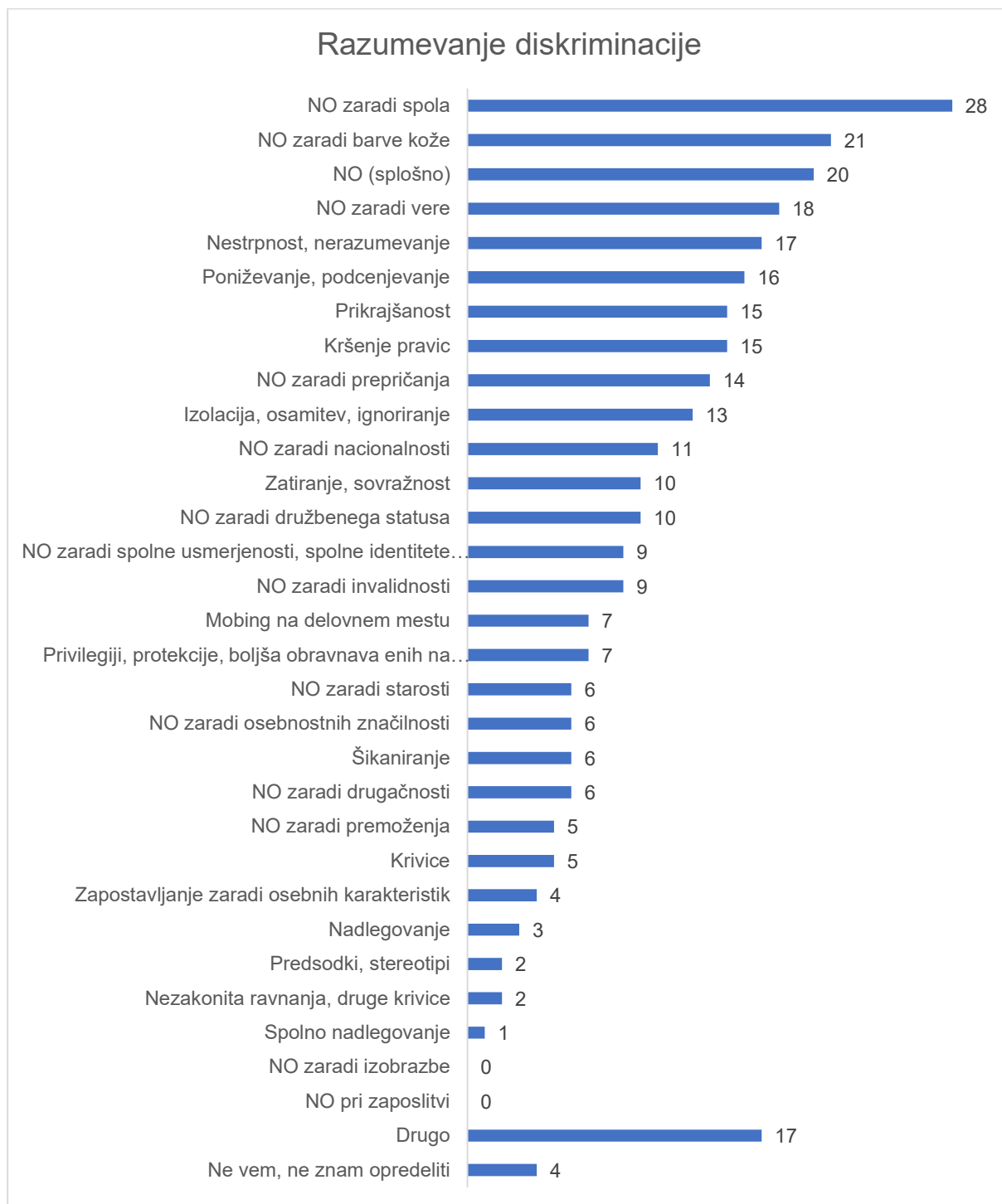
Graf 5: Stališče o diskriminaciji glede na starost

Večina (73,6 odstotka) prebivalcev Slovenije se strinja s trditvijo, da je prav, da bi imeli mladi več besede pri sprejemanju političnih odločitev.

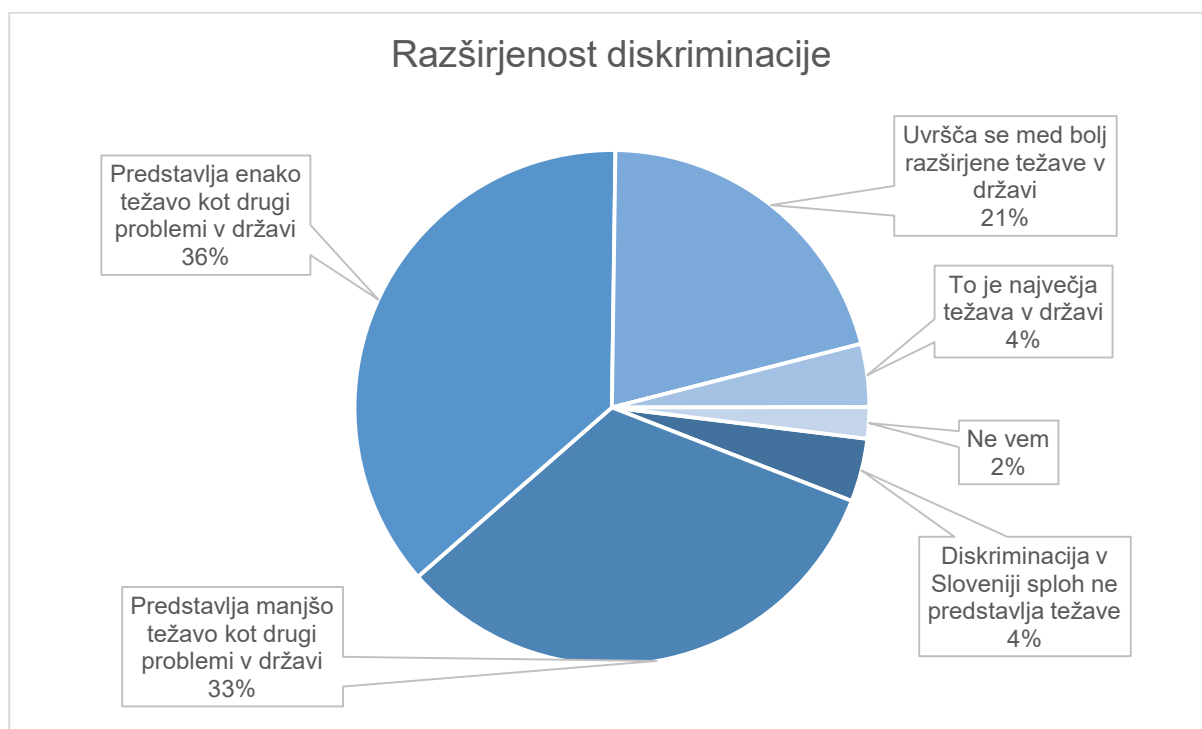
3.2 Diskriminacija v Sloveniji

Graf 6: »Prosimo, povejte nam, kaj vi osebno razumete pod pojmom diskriminacija?« (več možnih odgovorov, odstotki se ne seštevajo)

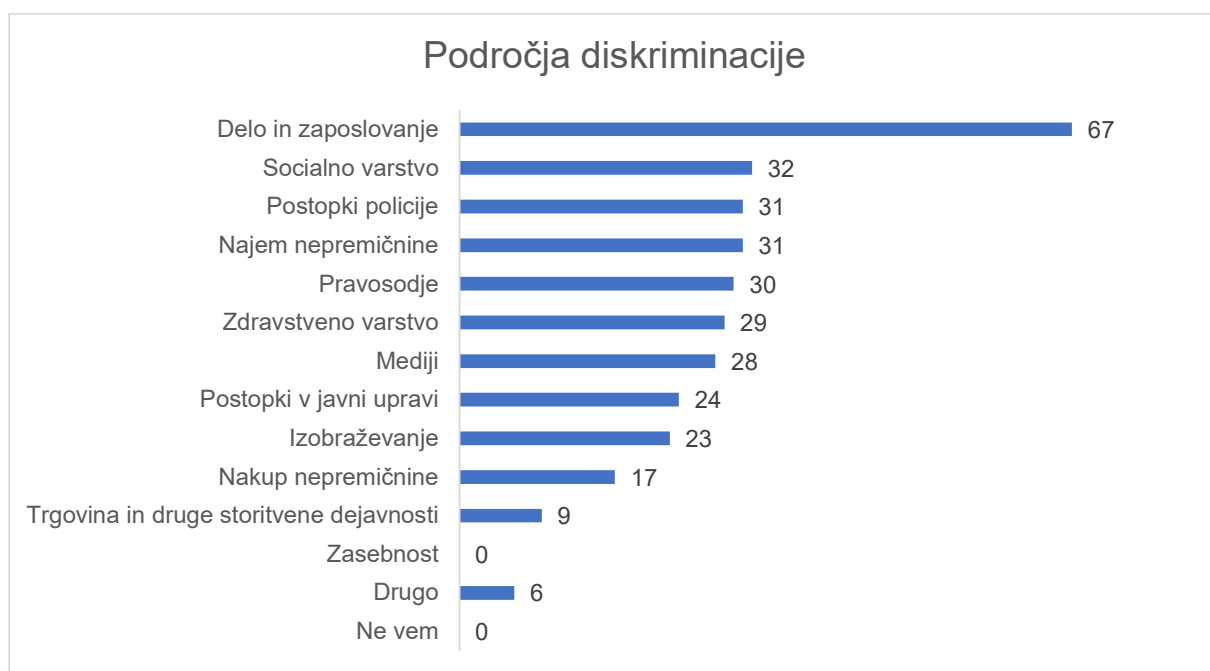
Največ vprašanih razume diskriminacijo kot neenako obravnavanje zaradi spola (NO) (28 odstotkov). Približno petina vprašanih razume pojem diskriminacije kot neenako obravnavanje zaradi barve kože (21 odstotkov) ali neenako obravnavanje na splošno (20 odstotkov).

Graf 7: »V kolikšni meri po vašem mnenju razširjenost diskriminacije v Sloveniji predstavlja težavo?«

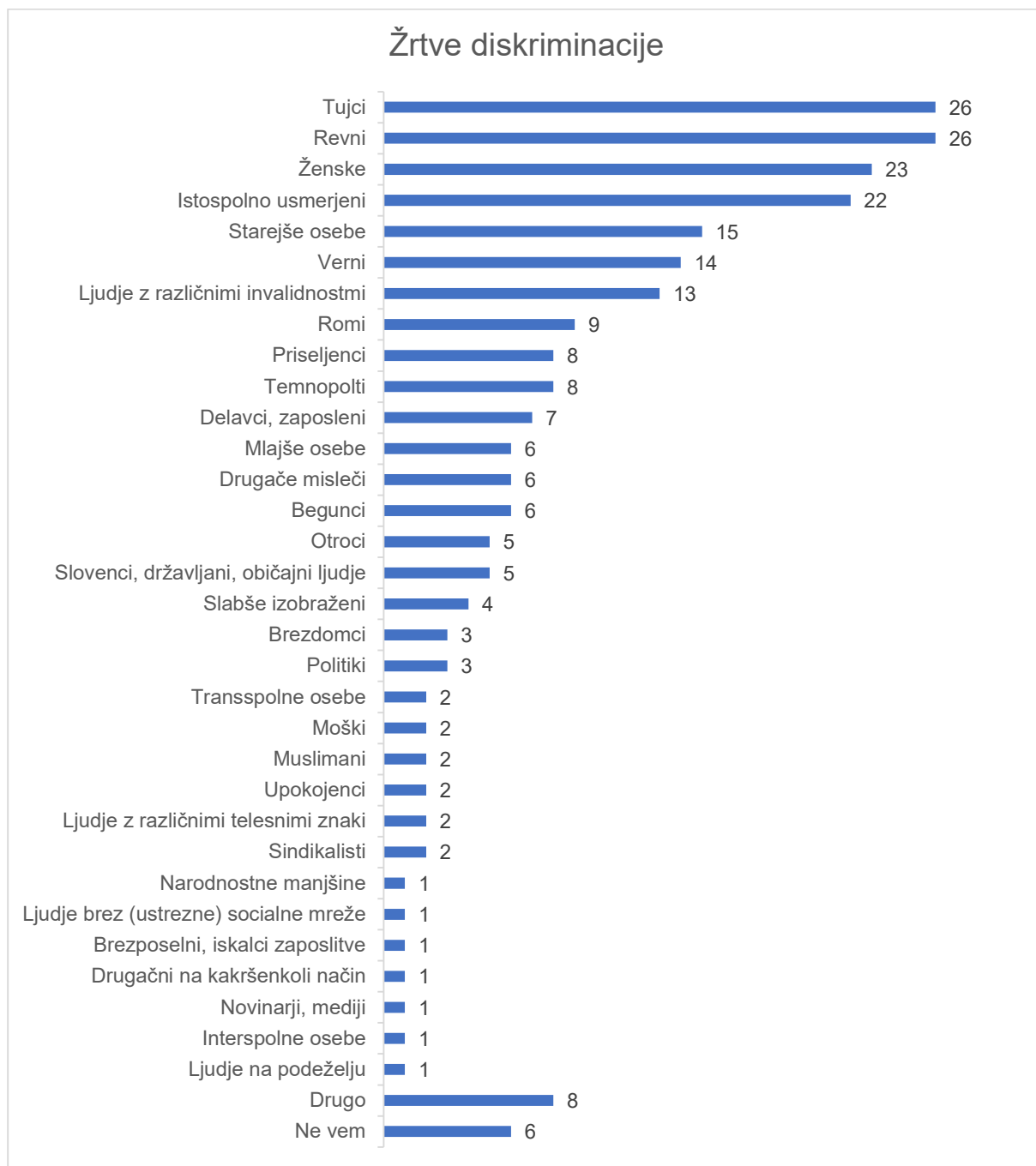
Največ vprašanih (36 odstotkov) meni, da razširjenost diskriminacije predstavlja enako težavo kot druge težave v državi. Nekoliko manj (33 odstotkov) vprašanih pa meni, da diskriminacija predstavlja manjšo težavo kot druge težave v državi. Približno petina vprašanih (21 odstotkov) meni, da se razširjenost diskriminacije uvršča med bolj razširjene težave v državi.

Graf 8: »Na katerem od naslednjih področij življenja je po vašem mnenju diskriminacija v Sloveniji najbolj razširjena?« (več možnih odgovorov, odstotki se ne seštevajo)

Dobri dve tretjini vprašanih (67 odstotkov vprašanih) menita, da je v Sloveniji diskriminacija najbolj razširjena na področju dela in zaposlovanja. Sledijo področje socialnega varstva (31 odstotkov), postopki policije (31 odstotkov) ter najem nepremičnin (31 odstotkov).

Graf 9: »Kdo je po vašem mnenju v Sloveniji najpogosteje tarča diskriminacije?« (več možnih odgovorov, odstotki se ne seštevajo)

Prebivalci Slovenije menijo, da so v Sloveniji največkrat diskriminirani tujci in revni (26 odstotkov). Dobra petina vprašanih (23 odstotkov) meni, da so najbolj diskriminirane ženske in istospolno usmerjeni (22 odstotkov).

Graf 10: »Katere značilnosti so po vašem mnenju v Sloveniji najpogostejše razlog za diskriminacijo?« (več možnih odgovorov, odstotki se ne seštevajo)

Kot najpogostejši razlog za diskriminacijo vprašani izpostavljajo osebno okoliščino narodnosti, rase ali etničnega porekla (39 odstotkov), sledita osebni okoliščini spolne usmerjenosti (28 odstotkov) in vere (17 odstotkov).

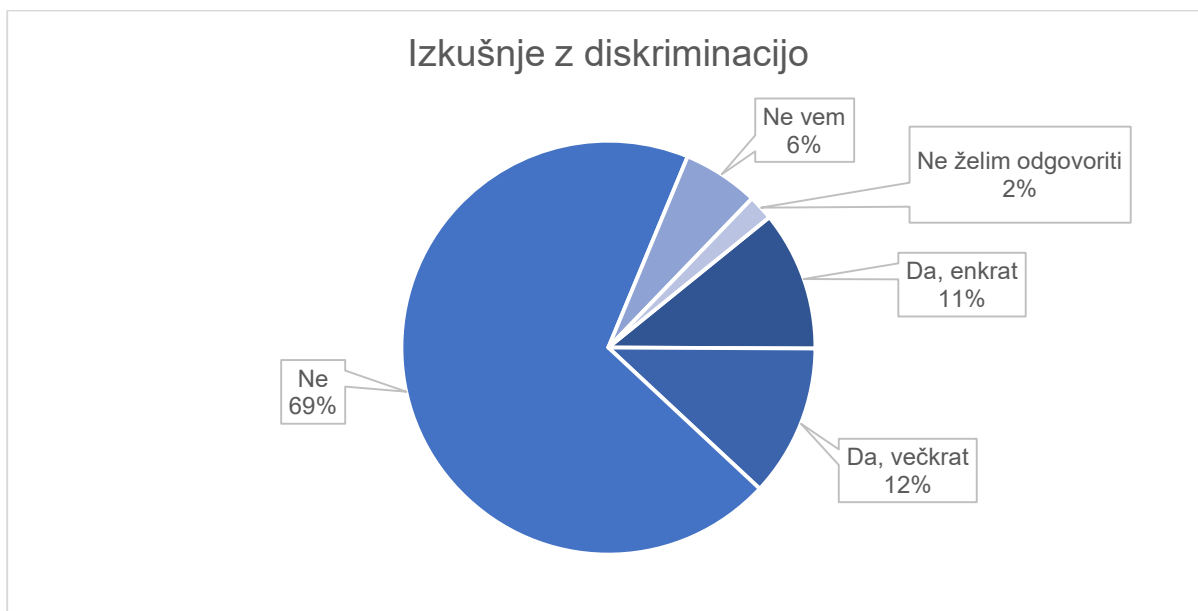
Graf 11: »Kdo v Sloveniji po vašem mnenju najpogosteje izvaja diskriminacijo?« (več možnih odgovorov, odstotki se ne seštevajo)

Diskriminacijo po mnenju prebivalcev Slovenije najpogosteje izvajajo osebe oziroma posamezniki (43 odstotkov). Približno četrтина jih meni, da jo najpogosteje izvajajo delodajalci zasebnega sektorja (27 odstotkov), politiki (26 odstotkov) ter nadrejeni oziroma šefi (25 odstotkov).

3.3 Izkušnje z diskriminacijo

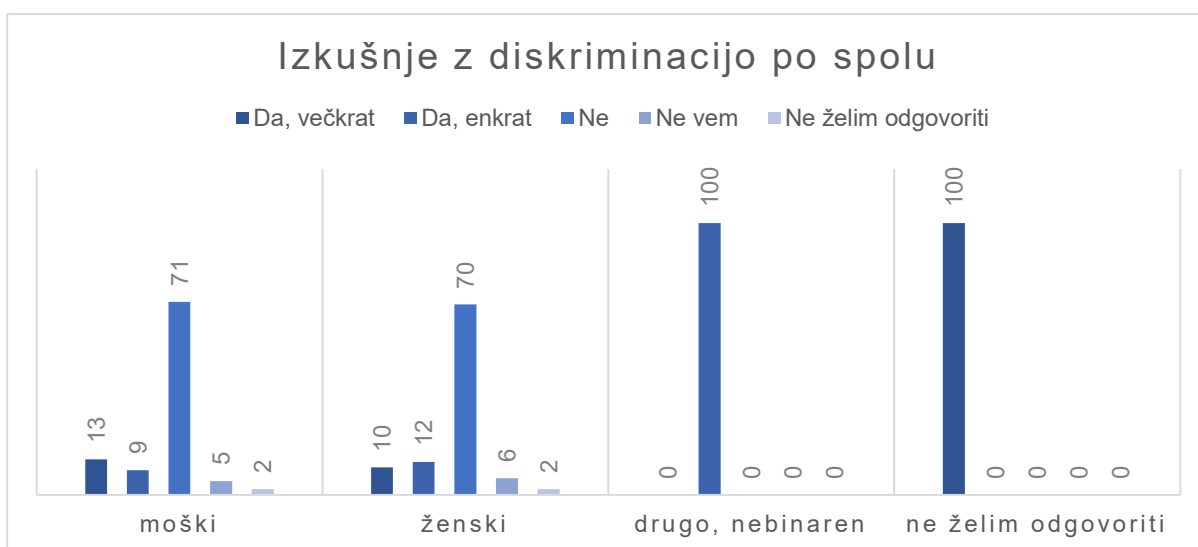
Graf 12: »Ali ste bili vi osebno v zadnjih 12 mesecih tarča diskriminacije, neenakega obravnavanja, oziroma ali vas je neka oseba ali organizacija postavila v slabši položaj zaradi kakšne vaše osebne lastnosti ali okoliščine?«

Dobra petina prebivalcev Slovenije (23 odstotkov) meni, da je bila v zadnjih 12 mesecih diskriminirana, od tega več kot polovica večkrat (12 odstotkov). Večina prebivalcev Slovenije meni, da diskriminacije ni doživela (69 odstotkov).

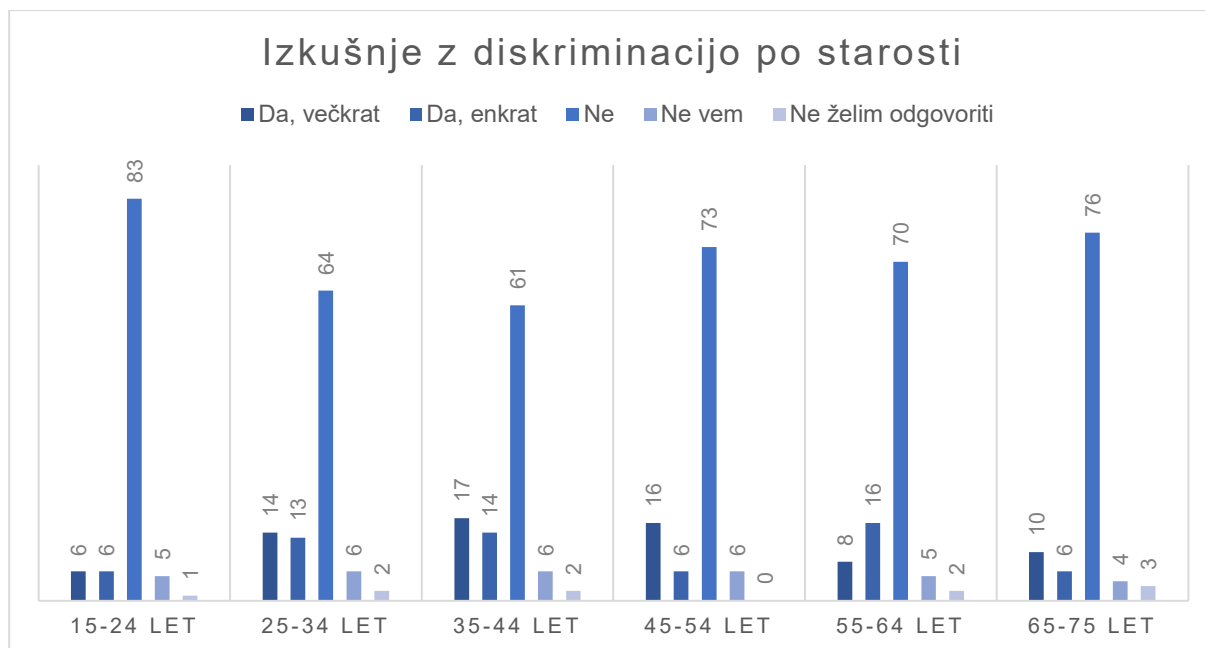
12

Graf 13: Izkušnje z diskriminacijo po spolu

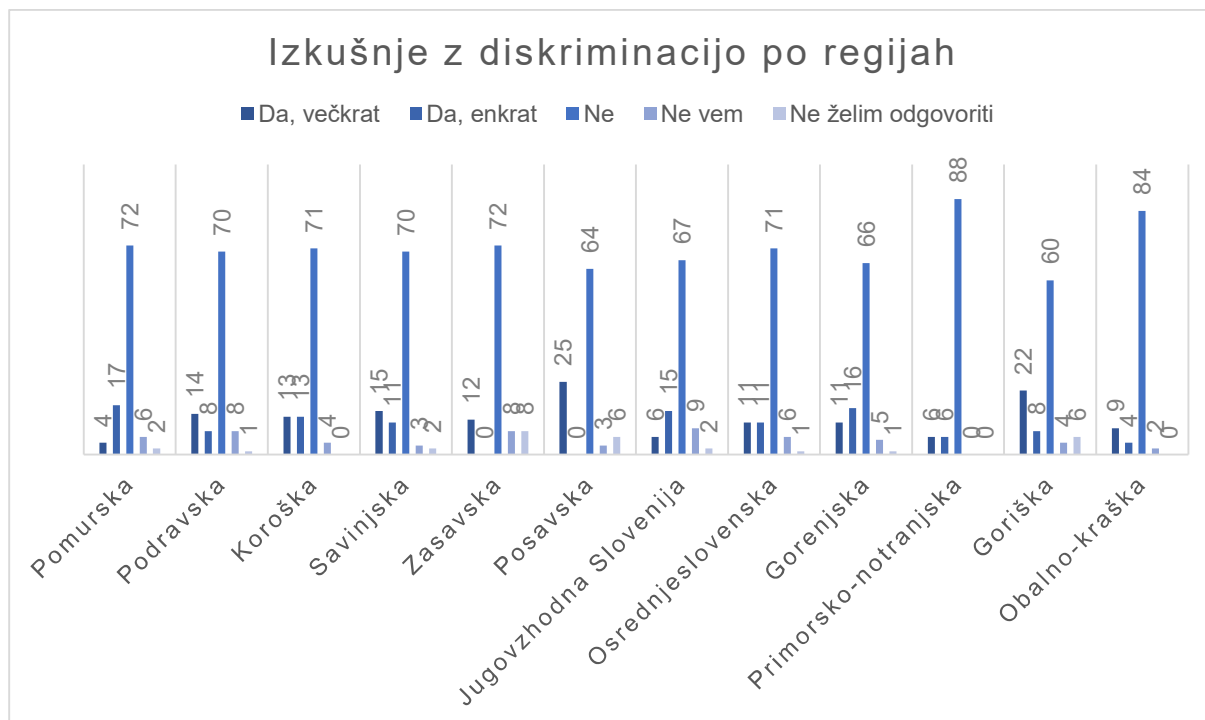
Diskriminacijo so v enaki meri doživeli moški in ženske (22 odstotkov), pri čemer je bilo med moškimi nekoliko več takih, ki so jo doživeli večkrat.

Graf 14: Izkušnje z diskriminacijo po starosti

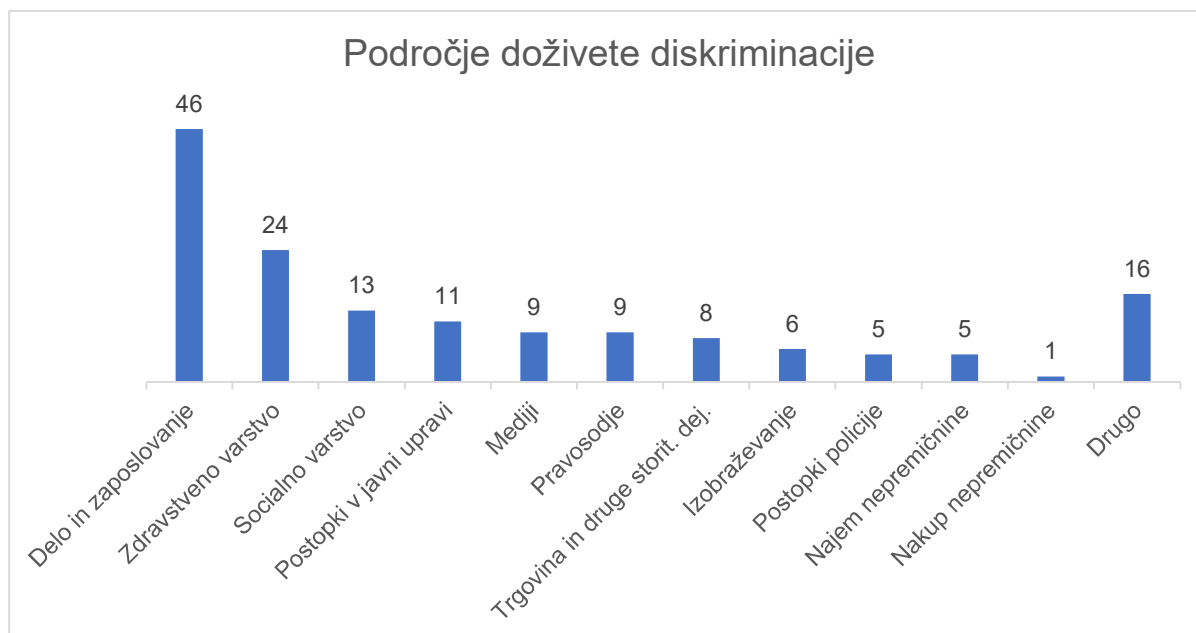
Da so bili diskriminirani, je menilo največ prebivalcev Slovenije v starostni skupini od 35 do 44 let (31 odstotkov), najmanj pa prebivalci Slovenije v starostni skupini od 15 do 24 let (12 odstotkov).

Graf 15: Izkušnje z diskriminacijo po regijah

Največ prebivalcev, ki so menili, da so bili diskriminirani, je bilo iz Goriške (30 odstotkov) in Posavske regije (25 odstotkov), najmanj pa prebivalci Primorsko-notranjske (12 odstotkov) in Obalno-kraške regije (13 odstotkov).

Graf 16: »Na katerem področju življenja ste bili diskriminirani?«

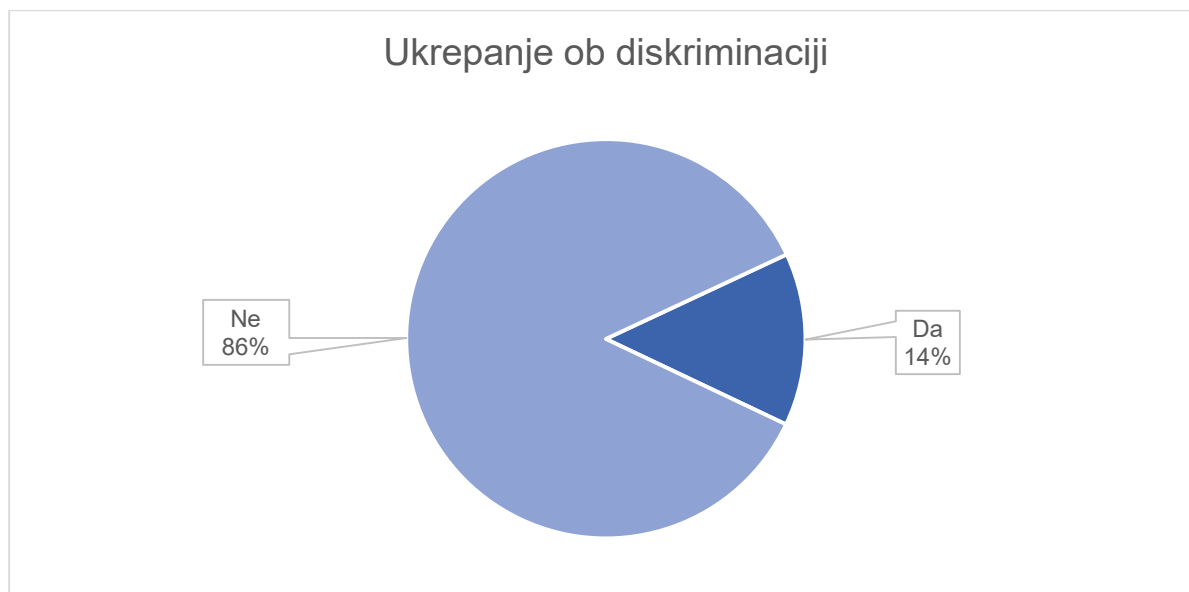
Največ prebivalcev Slovenije (46 odstotkov) je odgovorilo, da so bili diskriminirani na področju dela in zaposlovanja, približno četrtna (24 odstotkov) pa na področju zdravstvenega varstva.

Graf 17: »Zaradi katere osebne značilnosti ali okoliščine ste bili diskriminirani?« (več možnih odgovorov, odstotki se ne seštevajo)

Približno četrtnina (24 odstotkov) prebivalcev Slovenije je odgovorila, da so bili diskriminirani zaradi družbenega položaja, malo manj kot petina zaradi izobrazbe (18 odstotkov) in zdravstvenega stanja (17 odstotkov).

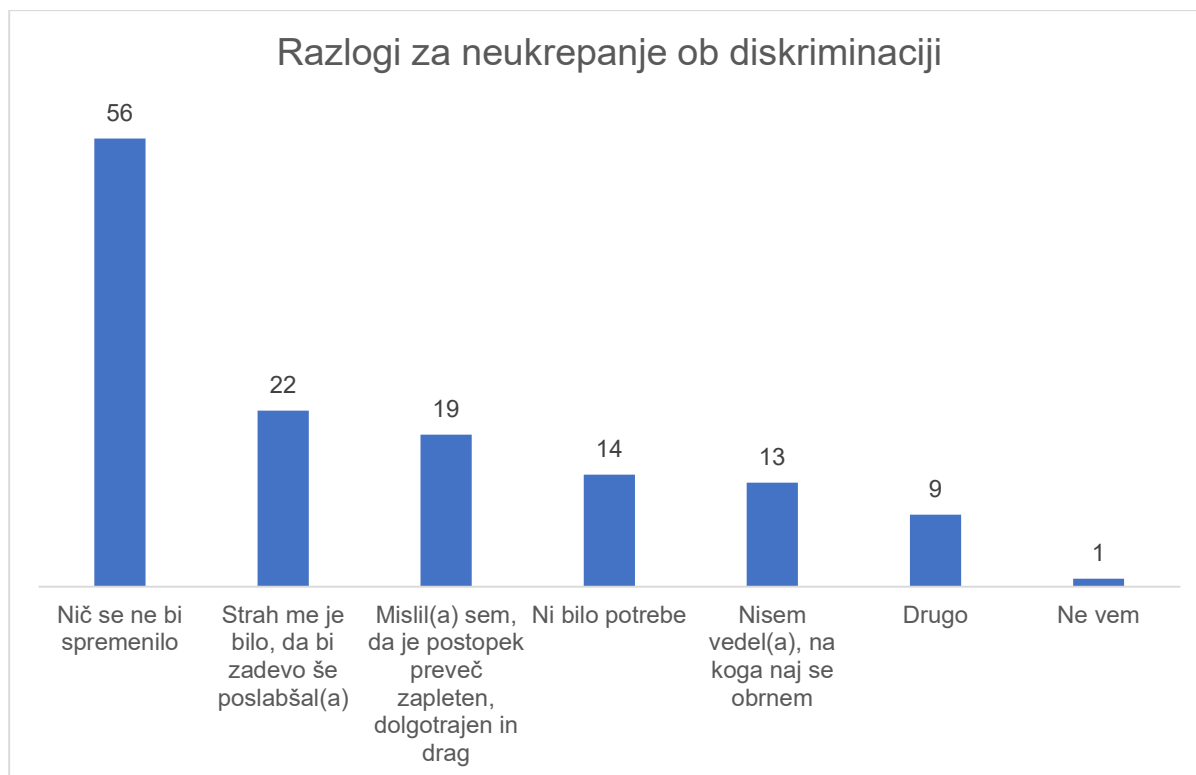
Graf 18: »Ali ste uporabili kakšen postopek za zaščito svojih pravic?«

Le eden od sedmih prebivalcev Slovenije (14 odstotkov), ki so menili, da so bili diskriminirani, se je odločil za ukrepanje. Velika večina (86 odstotkov) se za ukrepanje ni odločila.

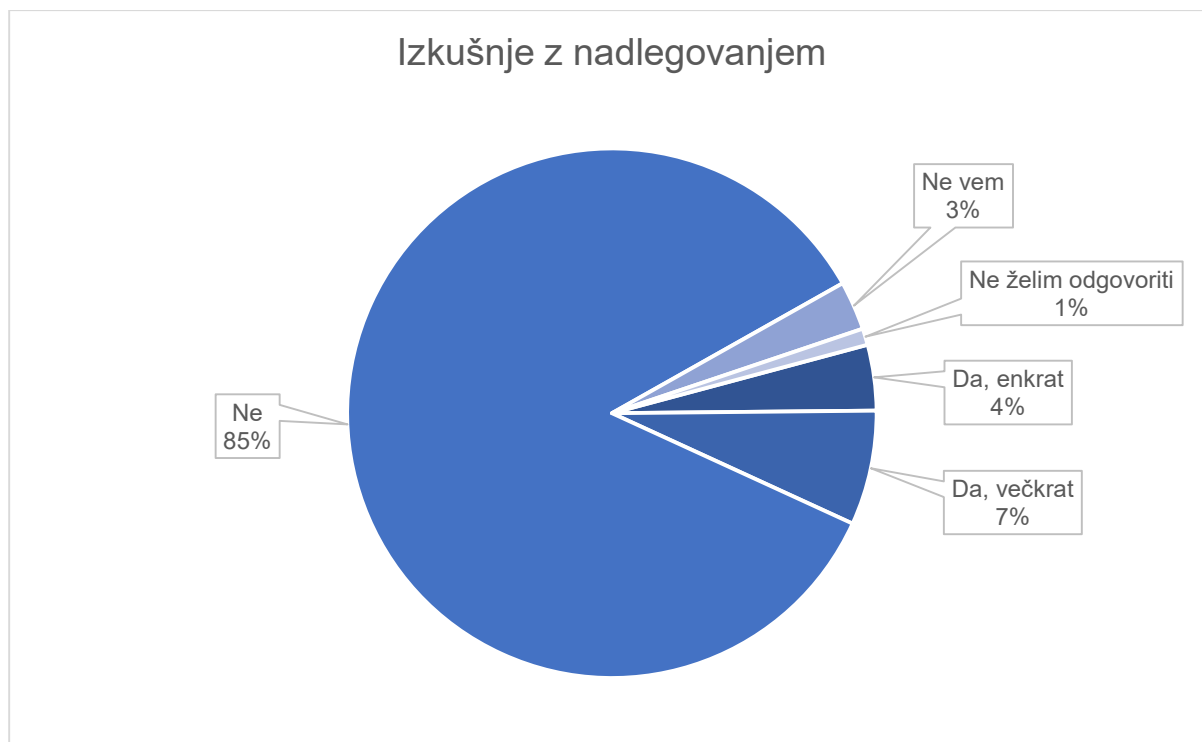
Vprašani, ki so ukrepali, so to storili na različne načine, na primer z vlaganjem pritožbe v bolnišnici, z ustno pritožbo, s tožbo oziroma pritožbo na sodiščih, s podpisovanjem peticij, udeležbo na protestih ipd.

Graf 19: »Zakaj niste uporabili nobenih postopkov?«

Največ tistih, ki niso ukrepali, je menilo, da se tudi ob ukrepanju ne bi nič spremenilo (56 odstotkov). Približno petino je odvrnil strah pred poslabšanjem stanja (22 odstotkov) ali prepričanje, da bi bil postopek preveč zapleten, dolgotrajen in drag (19 odstotkov).

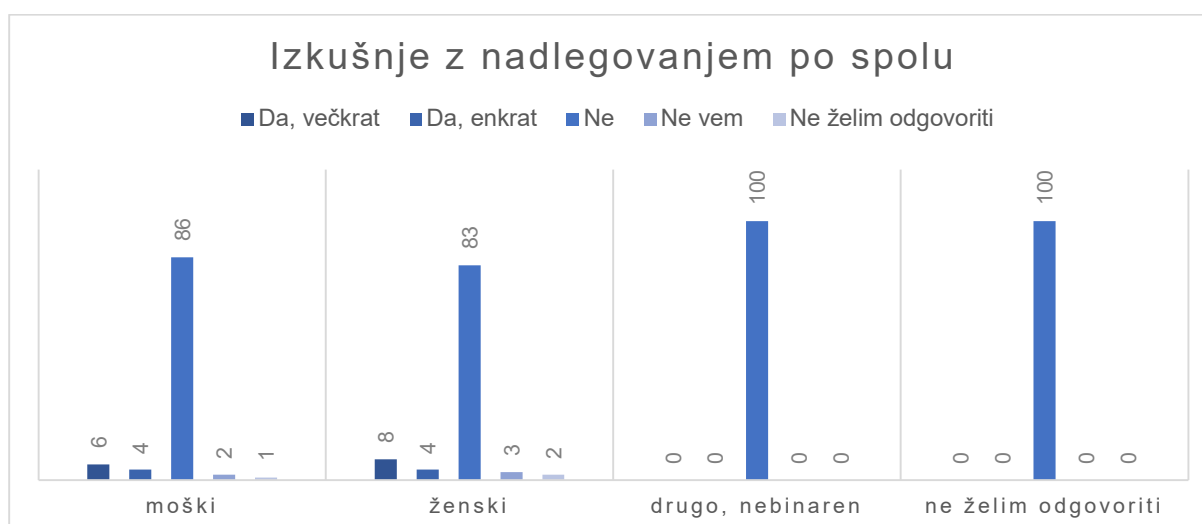
Graf 20: »Ali ste bili vi osebno v zadnjih 12 mesecih tarča nadlegovanja?«

Približno desetina (11 odstotkov) prebivalcev Slovenije meni, da je bila v zadnjih 12 mesecih tarča nadlegovanja, od tega več kot polovica (7 odstotkov) večkrat. Večina (85 odstotkov) v zadnjem letu ni izkusila nadlegovanja.

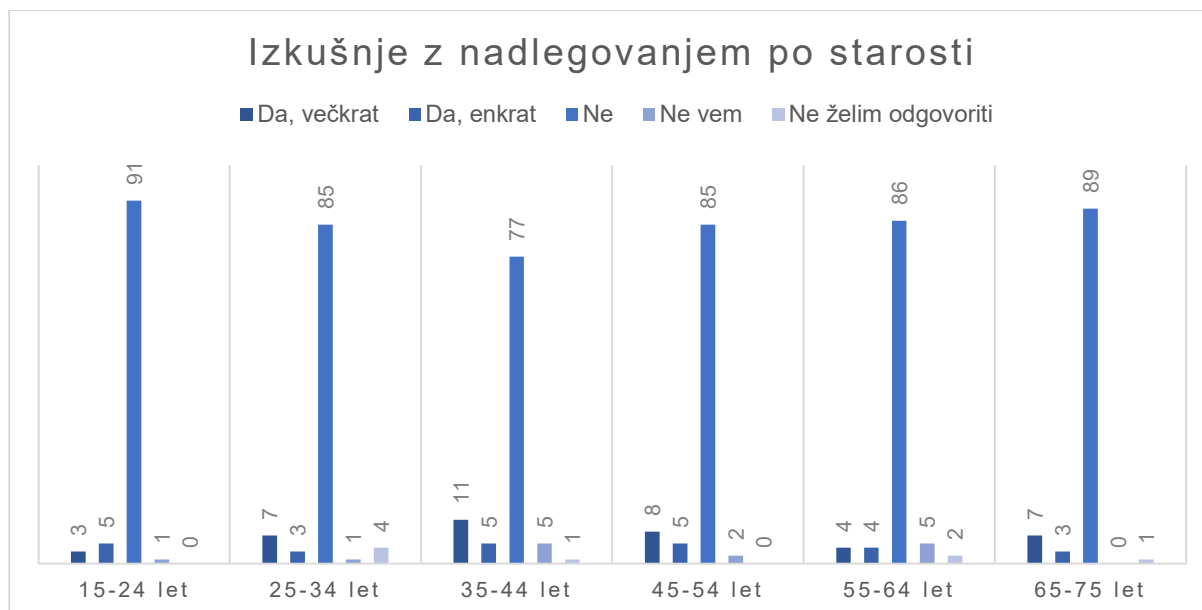
18

Graf 21: Izkušnje z nadlegovanjem po spolu

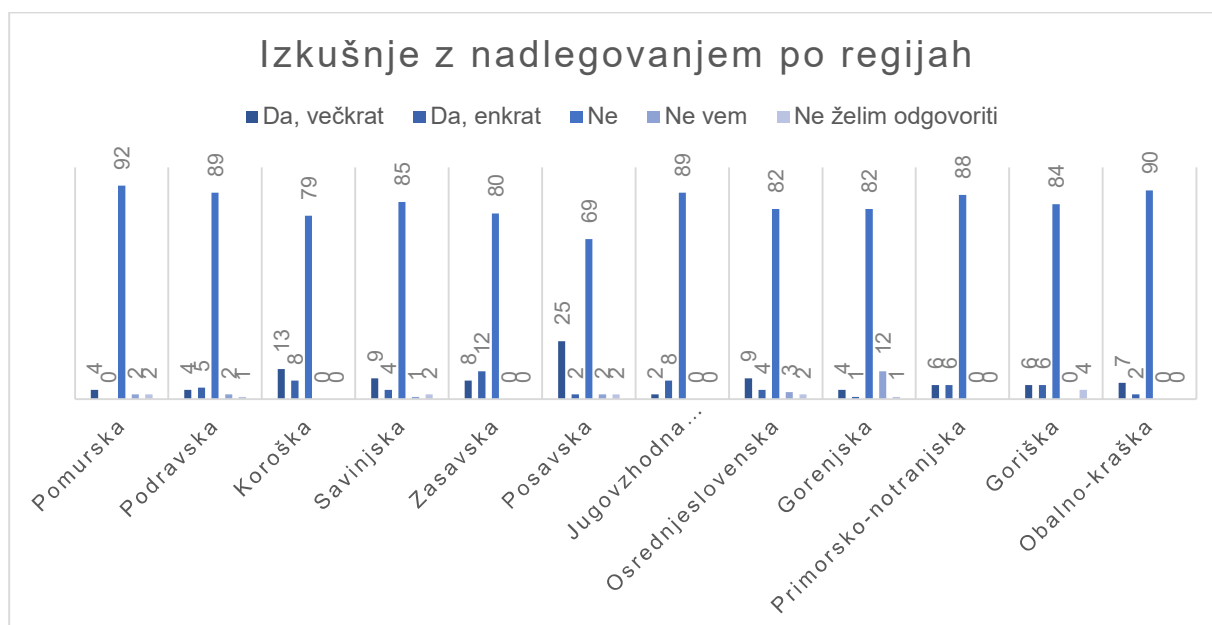
Izkušnje z nadlegovanjem so imele v nekoliko večji meri ženske (12 odstotkov) kot moški (10 odstotkov).

Graf 22: Izkušnje z nadlegovanjem po starosti

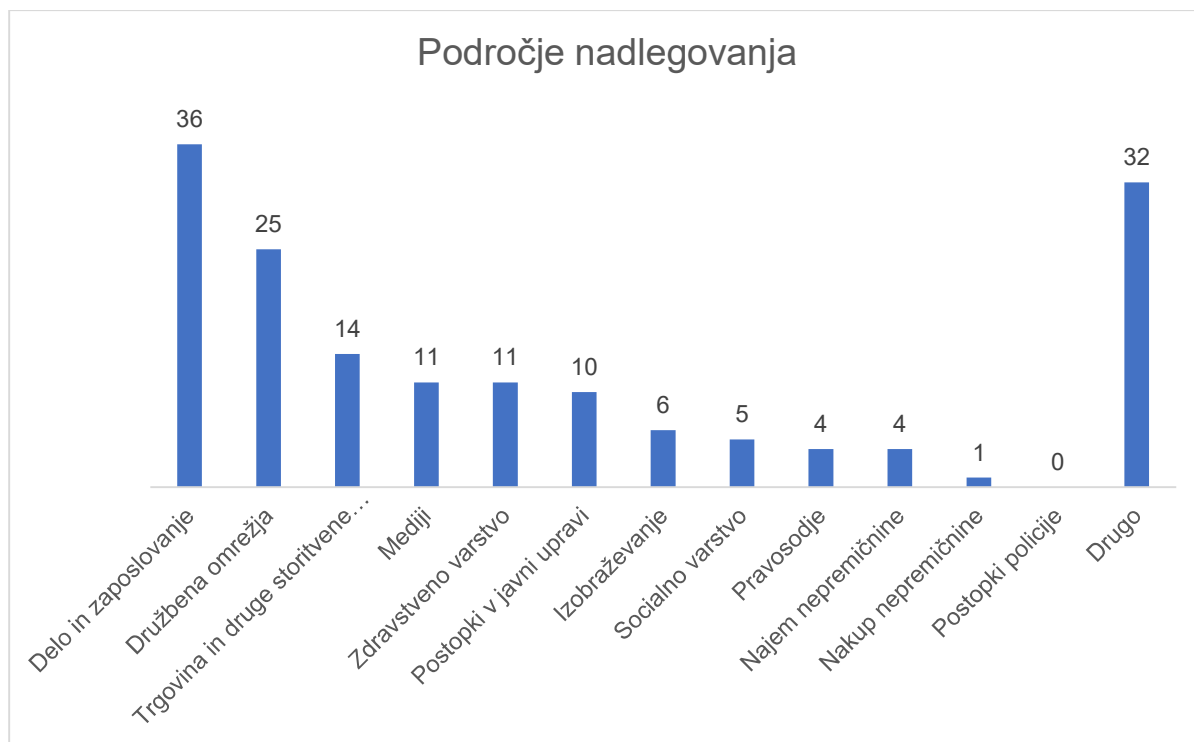
Da so bili nadlegovani, je menilo največ prebivalcev Slovenije v starostni skupini od 35 do 44 let (16 odstotkov), najmanj pa prebivalcev Slovenije v starostni skupini od 15 do 24 let ter od 55 do 64 let (8 odstotkov).

Graf 23: Izkušnje z nadlegovanjem po regijah

Da so bili nadlegovani, je menilo največ prebivalcev iz Posavske (27 odstotkov) in Koroške regije (21 odstotkov), najmanj pa prebivalci Pomurske (4 odstotkov) in Gorenjske regije (5 odstotkov).

Graf 24: »Na katerem področju življenja ste bili nadlegovani?«

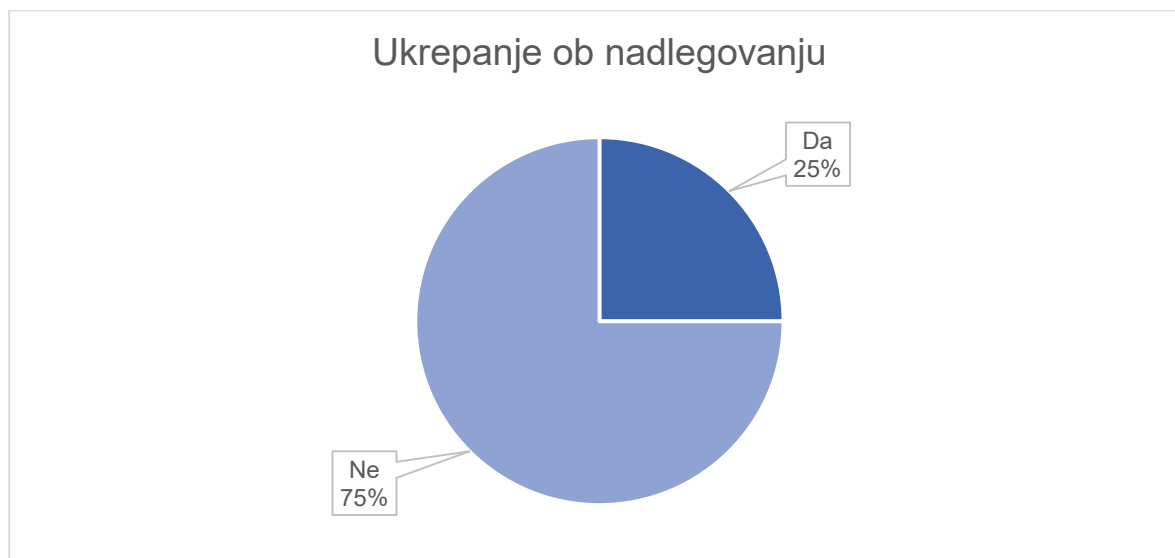
Dobra tretjina (36 odstotkov) tistih, ki so menili, da so bili nadlegovani, je to izkusila na delovnem mestu ali pri zaposlovanju, četrtna (25 odstotkov) pa na družbenih omrežjih.

Graf 25: »Zaradi katere osebne značilnosti ali okoliščine ste bili nadlegovani?« (več možnih odgovorov, odstotki se ne seštevajo)

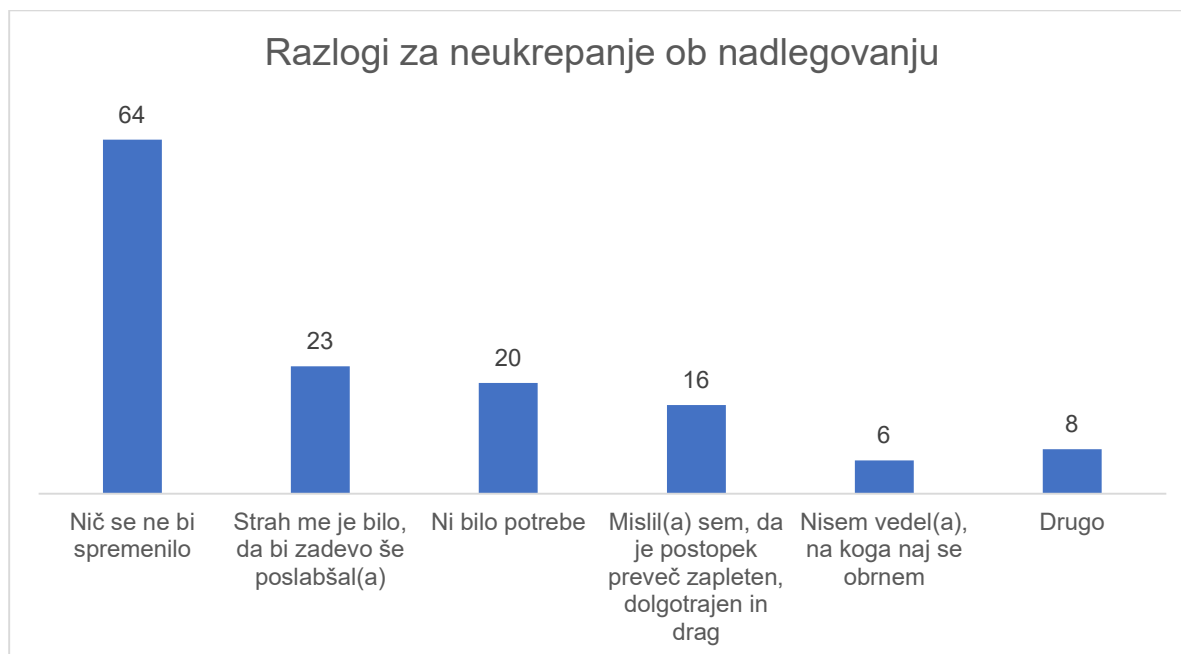
Skoraj tretjina (28 odstotkov) prebivalcev Slovenije je menila, da je bila nadlegovana zaradi svojega družbenega položaja. Približno petina jih je menila, da je bila nadlegovana zaradi političnega prepričanja (20 odstotkov) ali vere (19 odstotkov), vsak deseti (10 odstotkov) pa zaradi premoženjskega stanja ali izobrazbe.

Graf 26: »Ali ste ukrepali?«

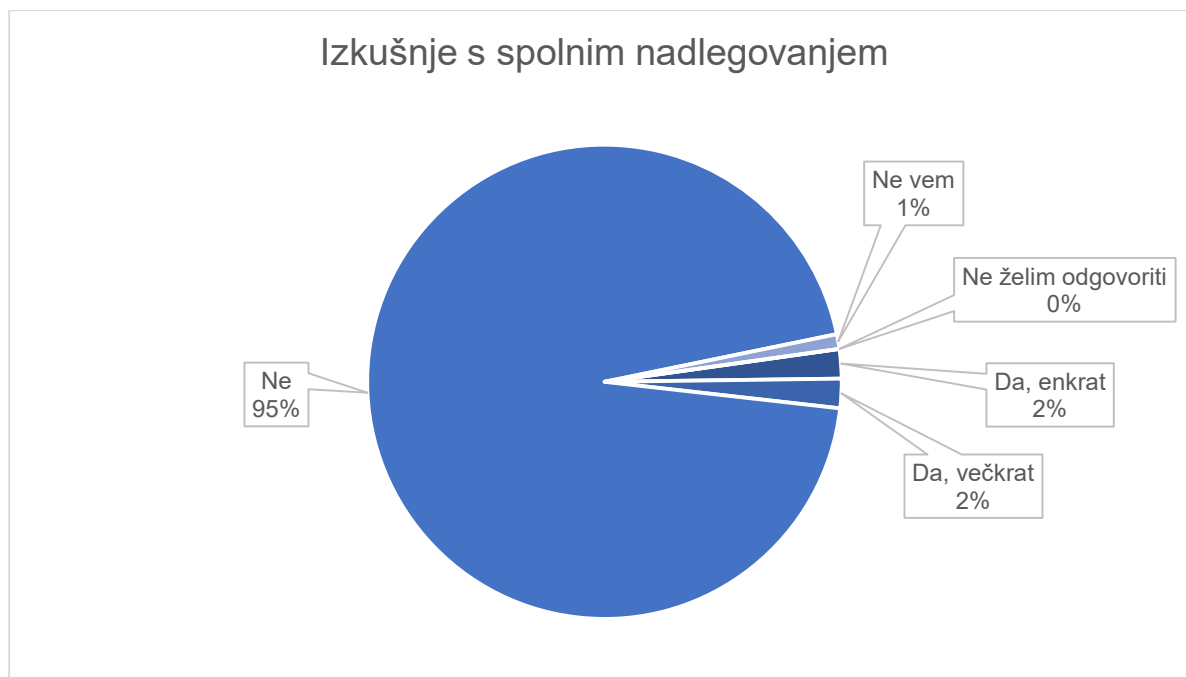
Večina tistih, ki je menila, da so bili nadlegovani (75 odstotkov), se ob tem ni odločila ukrepati. Četrtnina (25 odstotkov) pa je ukrepala na različne načine, med drugim s pozivom k spoštljivosti, obrnili so se na nadrejene, policijo, protestirali ipd.

Graf 27: »Zakaj ob nadlegovanju niste ukrepali?«

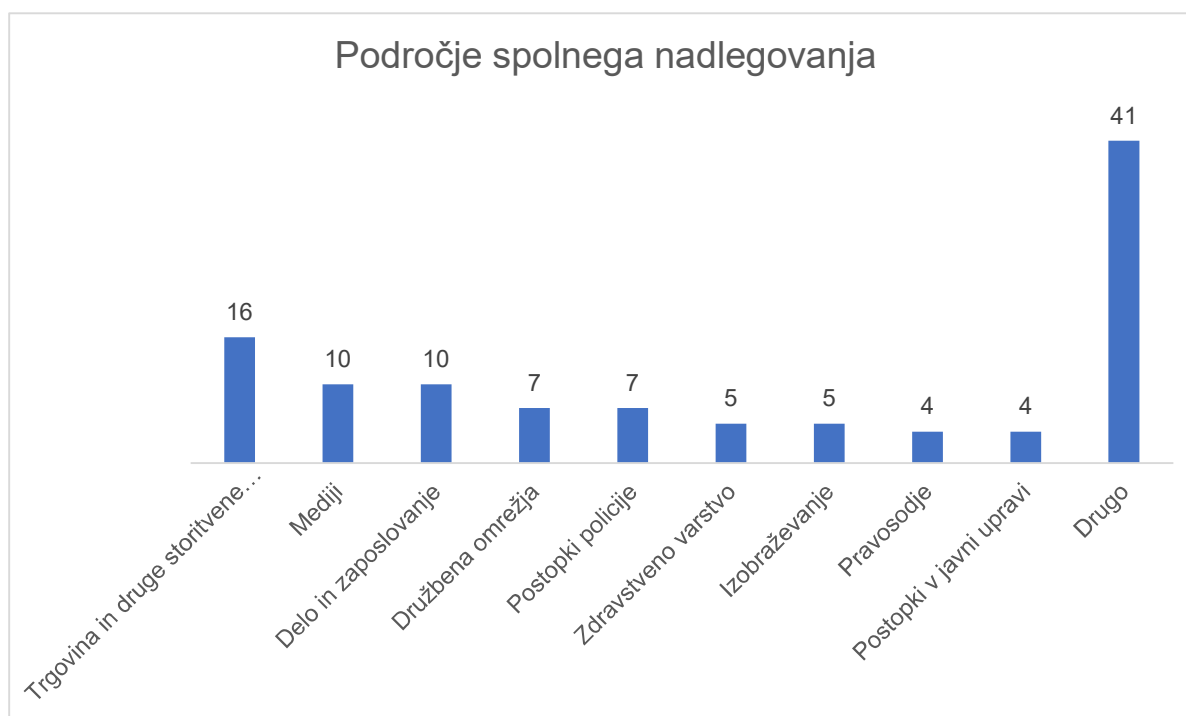
Približno dve tretjini (64 odstotkov) prebivalcev, ki ob nadlegovanju niso ukrepali, je menila, da se v primeru ukrepanja ne bi nič spremenilo, slaba četrtnina (23 odstotkov) pa jih ni ukrepala iz strahu pred poslabšanjem zadeve.

Graf 28: »Ali ste bili vi osebno v zadnjih 12 mesecih tarča spolnega nadlegovanja?«

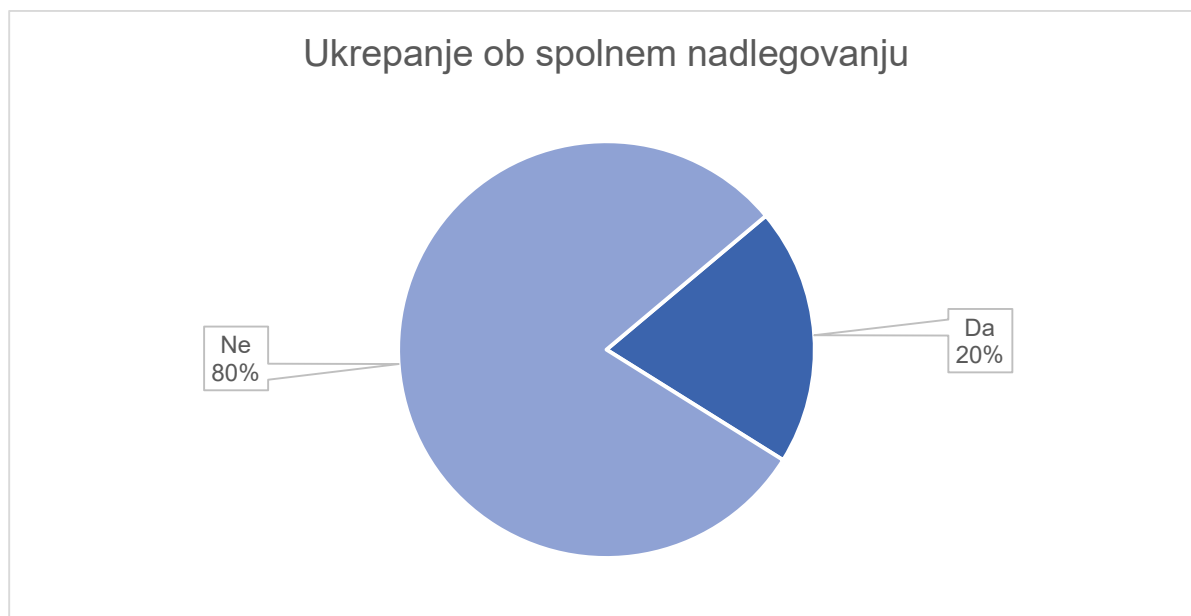
Da so bili v zadnjem letu spolno nadlegovani, so odgovorili štirje odstotki prebivalcev Slovenije, od tega polovica (dva odstotka) večkrat.

Graf 29: »Na katerem področju življenja ste bili spolno nadlegovani?«

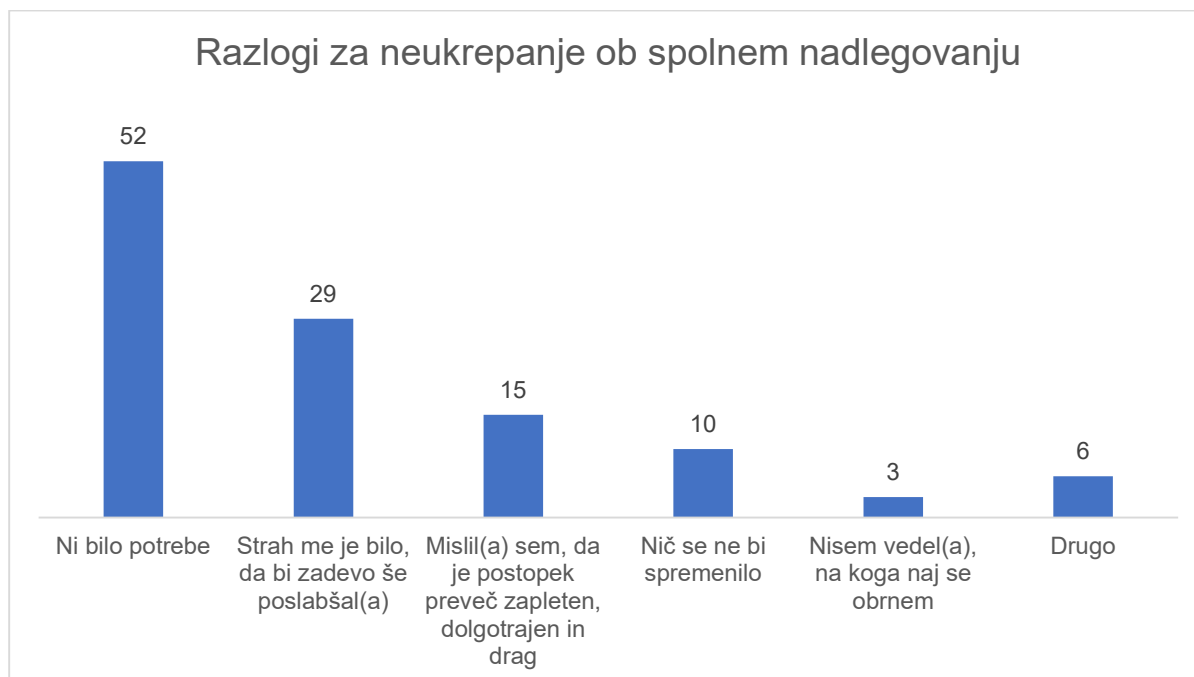
Največ tistih, ki so odgovorili, da so bili spolno nadlegovani (16 odstotkov), so to doživeli na področju trgovine in drugih storitvenih dejavnosti, vsak deseti (10 odstotkov) pa na področju medijev oziroma dela in zaposlovanja.

Graf 30:« Ali ste ukrepali?»

Večina (80 odstotkov) tistih prebivalcev Slovenije, ki so odgovorili, da so bili spolno nadlegovani, ni ukrepala. Petina (20 odstotkov) je ukrepala, in sicer s prijavo policiji in / ali obvestilom svojim nadrejenim.

Graf 31: »Zakaj ob spolnem nadlegovanju niste ukrepali?«

Tisti, ki niso ukrepali, večinoma (52 odstotkov) tega niso storili, ker niso čutili potrebe po tem. Skoraj tretjina (29 odstotkov) pa ni ukrepala zaradi strahu pred poslabšanjem zadeve.

3.4 Poznavanje organov za zaščito pravic in informiranje o diskriminaciji

Graf 32: »Ali veste, kateri samostojni državni organi v Sloveniji so pristojni za boj proti neenakopravnosti in varstvo pred diskriminacijo?«

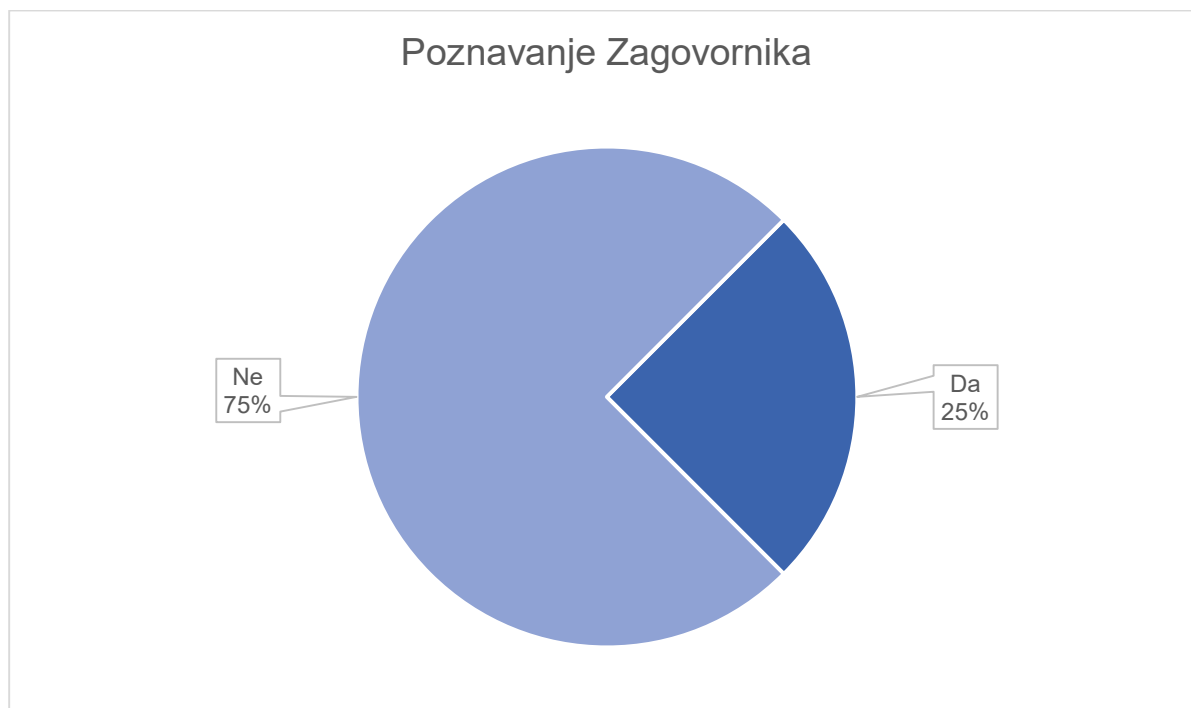
Večina (71 odstotkov) prebivalcev Slovenije ne pozna državnih organov, ki so pristojni za boj proti neenakopravnosti in varstvo pred diskriminacijo. Le nekaj manj kot tretjina (29 odstotkov) prebivalcev Slovenije je odgovorila, da tovrstne organe pozna.

Graf 33: »Kateri?«

Med tistimi, ki so odgovorili, da poznajo državne organe za boj proti neenakopravnosti in varstvo pred diskriminacijo, jih večina (64 odstotkov) pozna Varuha človekovih pravic. Na drugem mestu je Zagovornik načela enakosti (22 odstotkov), sledijo policija (17 odstotkov) in sodstvo (13 odstotkov).

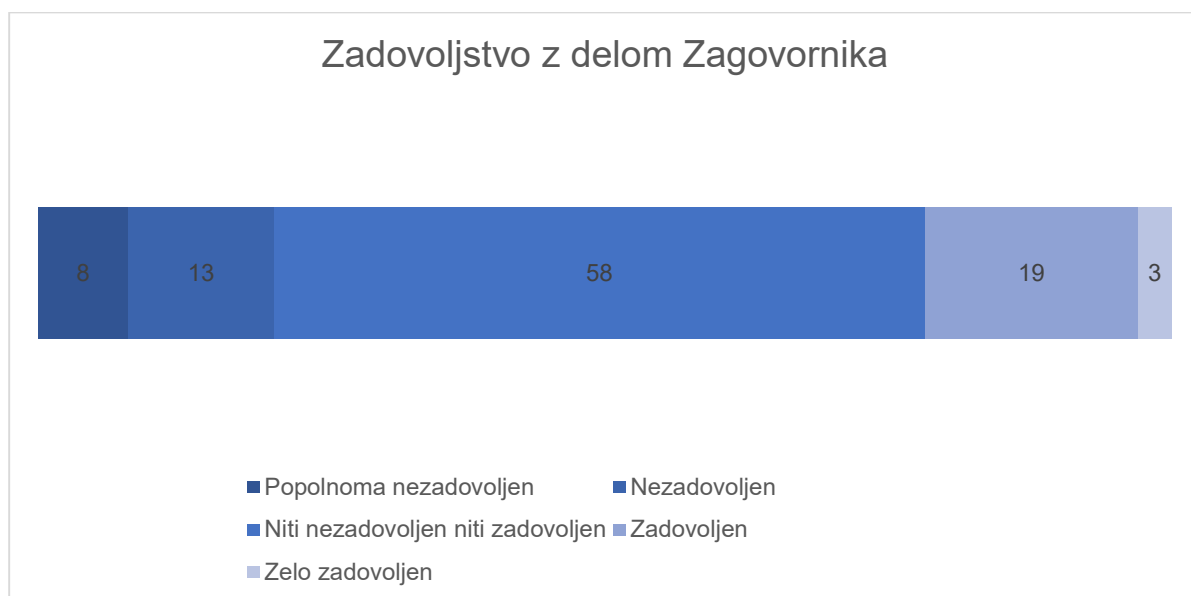
Graf 34: »Ali poznate Zagovornika načela enakosti?«

Zagovornika načela enakosti pozna četrтина prebivalcev Slovenije (25 odstotkov).

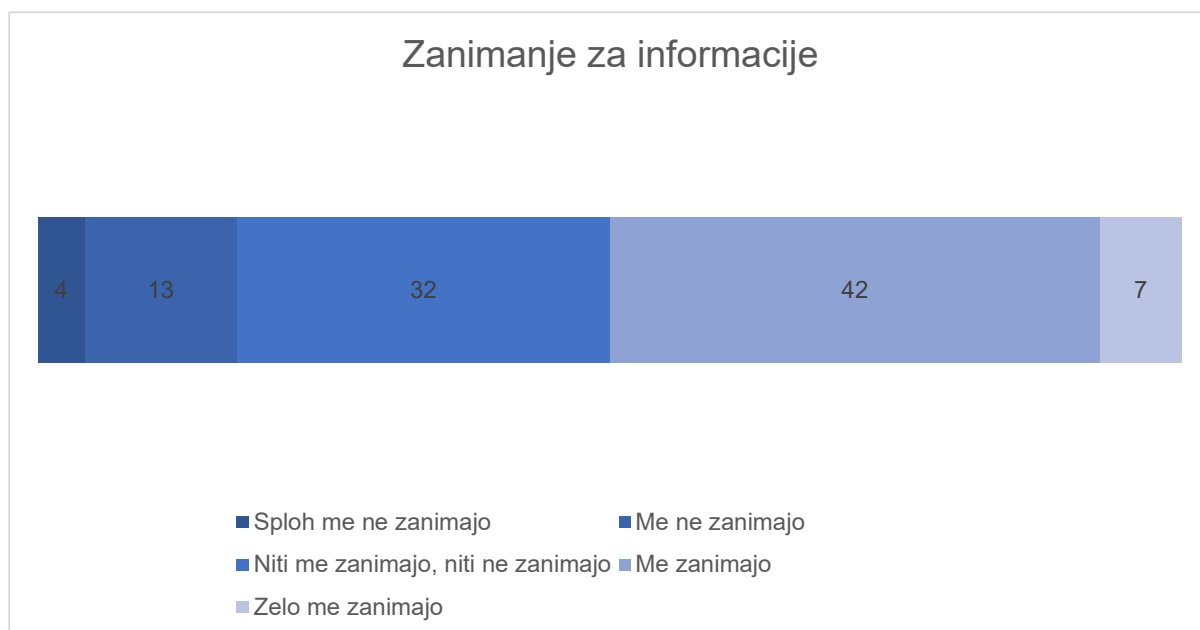
27

Graf 35: »Kako ste zadovoljni z delom in aktivnostmi Zagovornika načela enakosti?«

Približno vsak peti prebivalec Slovenije je z delom in aktivnostmi Zagovornika ali zadovoljen (21 odstotkov) ali nezadovoljen (22 odstotkov). Večina (58 odstotkov) prebivalcev Slovenije je glede zadovoljstva z delom Zagovornika neopredeljena.

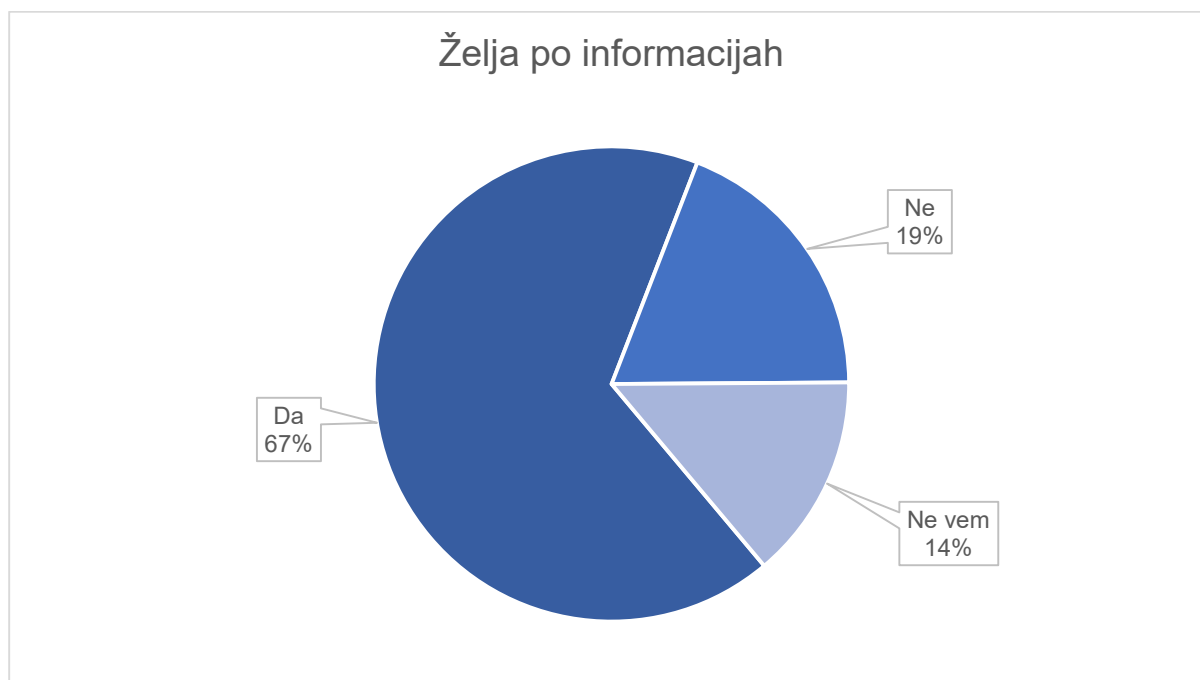
Graf 36: »V kolikšni meri vas zanimajo informacije, povezane z neenakostjo in diskriminacijo v Sloveniji?«

Skoraj polovico (49 odstotkov) prebivalcev Slovenije zanimajo informacije, povezane z neenakostjo in diskriminacijo v Sloveniji. Manj kot petine (17 odstotkov) te informacije ne zanimajo.

28

Graf 37: »Ali bi si želeli, da bi Zagovornik načela enakosti posredoval več informacij na temo diskriminacije?«

Večina (67 odstotkov) prebivalcev Slovenije bi si želela, da bi Zagovornik posredoval več informacij na temo diskriminacije.

4 Zaključek

Predstavljeni izbrani rezultati raziskave so pokazali, da je za prebivalce Slovenije najmanj sprejemljiva diskriminacija na podlagi spola, invalidnosti in starosti, nekoliko bolj pa je javno mnenje razdeljeno glede diskriminacije zaradi osebnih okoliščin narodnosti ter vere in prepričanja. Največ prebivalcev Slovenije diskriminacijo razume kot neenako obravnavo zaradi osebne okoliščine spola. Diskriminacijo večina vidi kot težavo, enako drugim težavam v državi. Petina jih meni, da se razširjenost diskriminacije uvršča med bolj razširjene težave v državi.

Večina prebivalcev Slovenije meni, da je diskriminacija najbolj prisotna pri delu in zaposlovanju, kot najpogostejše razloge za diskriminacijo pa navajajo narodnost, raso ali etično poreklo ter spolno usmerjenost.

Skoraj vsak peti prebivalec Slovenije meni, da je v zadnjem letu bil diskriminiran. Ženske in moški so diskriminacijo izkusili v enakem deležu. Najpogosteje so izkušnjo z diskriminacijo imeli pri zaposlovanju in delu, vsak deseti pa tudi pri postopkih v javni upravi. Ob tem večina prebivalcev Slovenije ni ukrepala zaradi mnenja, da se ne bi nič spremenilo, strahu pred poslabšanjem situacije in zaradi prepričanja, da bi bil postopek zapleten, dolgotrajen in drag.

Vsak deseti prebivalec Slovenije meni, da je v zadnjih 12 mesecih bil tarča nadlegovanja, ženske pa so nadlegovanje doživele v nekoliko večji meri. Največkrat so nadlegovanje prebivalci Slovenije izkusili na področju dela in zaposlovanja, vsak deseti pa tudi v postopkih v javni upravi. Večina ob tem ni ukrepala, ker so bili mnenja, da se ne bi nič spremenilo ali strahu pred poslabšanjem situacije.

Štirje odstotki prebivalcev Slovenije je odgovorilo, da so vsaj enkrat imeli izkušnjo s spolnim nadlegovanjem. Večinoma so ga doživeli na področju trgovine in drugih storitvenih dejavnosti, v postopkih v javni upravi pa v manjši meri. Večina ob tem ni ukrepala zaradi mnenja, da se ne bi nič spremenilo, strahu pred poslabšanjem situacije ali morebitnih zapletenih, dolgotrajnih in dragih postopkov.

Večina prebivalcev Slovenije ne pozna državnih organov pristojnih za boj proti neenakopravnosti in varstvom pred diskriminacijo. Najbolj prepoznavni so Varuh človekovih pravic, zatem Zagovornik načela enakosti, sledijo policija in sodstvo. Večino prebivalcev Slovenije zanimajo informacije, povezane z neenakostjo in diskriminacijo v Sloveniji.